

U ime SABA RH pozdravljam gospodina Milorada Pupovca izaslanika predsjednika Sabora Republike Hrvatske, pokrovitelja ove komemoracije. Dozvolite mi da pozdravim i gospodina Borisa Šprema predsjednika Sabora koji, na žalost, zbog bolesti nije mogao biti prisutan ovom svečanom skupu, iako je to želio. Želimo mu da što prije ozdravi i da nastavi obavljanje svoje teške i odgovorne dužnosti predsjednika Sabora Republike Hrvatske. Pozdravljam i sve prisutne! - Ponovno smo se okupili na Jadovnom. Jadovno, Slana i Metajna, na otoku Pagu su prva najmasovnija, najzvjerskija i najbezumnijamučenja i ubijanja nevinih ljudi u Hrvatskoj, daleko od očiju i ušiju hrvatske javnosti. Na ovom - centralnom - mjestu, kod Šaranove jame, došli smo da odamo počast desetinama tisuća građana Hrvatske koji su tijekom lipnja i srpnja - do 21. kolovoza 1941. godine na zvjerski način likvidirani. Mogli bismo samo pretpostaviti kolike bi tisuće hrvatskih građana ovdje bile pobijene da se čak i talijanska fašistička vojska nije zgrozila nad monstroznošću zločina Pavelićevih ustaša i da nije naredila likvidaciju ovih logora.

Kažemo, na ovom centralnom mjestu, kod Šaranove jame, gdje je podignut i spomenik, zato jer uz Šaranovu jamu još su, u okrug desetak kilometara - do Čačićevog dolca i dalje, uz cestu prema Karlobagu - 32 jame u koje su bacani ubijani nevini ljudi.

Građani Hrvatske koji su ovdje pobijeni nisu bili ratni zarobljenici, ni gerilci niti građani koji bi na bilo koji način javno iskazali svoj otpor prema okupaciji i ustaškom režimu. Naprotiv, zatečeni surovošću okupatorske i ustaške vlasti, ne samo da nisu pružali otpor hapšenju, nego su, sigurni u svoju nevinost, naivno vjerovali da u toj vlasti ima trunak pravde. Međutim, tu vlast nije zanimala ni nevinost ni pravda. Njih su zanimala nacistička obilježja krvnih zrnaca, ali i imovina uhapšenika koju će moći opljačkati kad pobiju njihove vlasnike. Oni su odlučili očistiti ono malo Hrvatske (što su okupatori ostavili Pavelićevoj NDH - ustašama) od drugih i drugačijih: od Srba, Židova, Roma i antifašista Hrvata.

Dobro je ovdje se podsjetiti da nam se nešto slično počelo događati i u posljednjem desetljeću 20. stoljeća.

Mi, na žalost, ni do danas ne znamo koliko je ovdje, za nepuna tri mjeseca, pobijeno ljudi.

Prema stručno prikupljenim podacima poznatog istraživača ustaških zločina na Jadovnu, povjesničara dr. Đure Zatezala, pobijeno je 42.123 muškaraca žena i djece.

U enciklopediji Leksikografskog zavoda zapisano je da je na Jadovnom pobijeno oko 35 tisuća hrvatskih građana. Slavko Goldstein raspolaže podacima da je na Jadovnom, uključujući Slanu i Metajnu, stradalo oko 24 tisuća. Dr. Franjo Tuđman, u svojstvu povjesničara, je tvrdio da je na Jadovnom izgubilo živote oko 25 tisuća.

Bez obzira o kojoj se brojci radilo, sama činjenica da je ovdje, u kratkom roku pobijeno više desetaka tisuća ljudi je stravična. Ako uzmemo kao točnu cifru da je ubijenu više od 42 tisuće ljudi, onda je ovdje ubijano dnevno 466 ljudi, a ako prihvatimo najmanji broj od oko 24 tisuće onda je ubijano, kroz tri mjeseca svaki dan 266 ljudi.

Zašto do danas, a imali smo prilike istražiti i objektivno utvrditi koliko je u jamama Jadovna i na Pagu (Slana i Metajna) pobijeno ljudi? Mi ne znamo ni broj ni tko su ti ljudi bili po imenu, prezimenu, zanimanju i iz kojih su naselja Hrvatske ovamo dovedeni.

Dužni smo nakon 71 godine znati, odnosno ako ne znamo utvrditi, bar približno, brojke ubijenih na Jadovnom jer u protivnom ostavljamo mogućnost da svatko proizvoljno koristi brojke:

Enciklopedije, Đure Zatezala, Slavka Goldsteina, Franje Tuđmana itd. sve do onih koji negiraju da se uopće na tom području odvijao bilo kakav zločin (kao što to tvrde i za Jasenovac) ili čak da tvrde da su antifašisti ovdje ubijali Hrvate. Ne samo nastavnicima u školama nego i svim građanima koji žele znati istinu i tu istinu prenositi djeci trebaju objektivni podaci. Pa i autor

spomenika koji ovdje gledamo prema enciklopediji Leksikografskog zavoda od 1967. godine (svezak 3.) je akademski kipar Vanja Radauš, a u drugim dokumentima se spominje kao autor kipar Ratko Petrić. I na to pitanje, uz mnoga druga, treba dati odgovor.

U Državi koja je ustavom utemeljena na antifašizmu bilo bi normalno da se i za Jadovno oformi objektivno stručno tijelo, kao što je to utvrđeno za žrtve Bleiburga i Križnog puta, koje bi utvrdilo istinu o broju ovdje ubijenih. Na taj način bismo i praktično, a ne samo formalno, odali počast ovdje ubijanim ljudima. I tim činom bismo potvrdili da Republika Hrvatska, ulaskom u zajednicu europskih naroda unosi najveće vrijednosti koje je iznjedrilo ljudsko društvo, nasuprot nacifašističkoj orijentaciji jednog malog, iako vrlo agresivnog, broja proustaša i pronacifašista koji upravo iz straha da Europska Unija ima standard nulte tolerancije prema nacifašizmu, pružaju žestoki otpor ulasku Hrvatske u Europsku Uniju.

O Jadovnom se malo piše i govori. Ne samo hrvatska mladež nego i hrvatska javnost o Jadovnom malo zna. Ovakvu tvornicu smrti, organiziranu od domaćih hrvatskih nacifašista svaka europska država bi koristila da pokaže svojim građanima, naročito mladim generacijama, što je bio u stanju, nad vlastitim građanima, uraditi nacifašizam. Ovo mjesto bi predstavljalo mjesto hodočašća i održavanja školskih satova tisućama đaka i studenata.

Vlada i Sabor Republike Hrvatske, antifašističke organizacije i svi mi demokratski i humanistički orijentirani građani dužni smo da se sa puno odgovornosti i sa dubokim pijetetom odnosimo prema žrtvama palim u doba fašističke okupacije i u antifašističkoj borbi. Dužni smo se stalno podsjećati da je na žrtvama koje su podnijeli građani Hrvatske od 1941. do 1945. godine izgrađena slobodna neovisna Republika Hrvatska. Bez antifašističke borbe danas ne bi bilo ni slobodne i neovisne Republike Hrvatske.